

DIGITALIZACE FILMŮ Z POHLEDU AUTORSKÉHO PRÁVA

Digitalizace audiovizuálních děl, tj. jejich převedení z podoby filmové kopie vyrobené opticko-chemickou technologií cestou do podoby elektronického záznamu (datového souboru) představuje pouze změnu formátu, na kterém je dílo zaznamenáno. Cílem takové digitalizace filmů je pořízení trvalého záznamu díla v jeho co nejvěrnější původní podobě pro nejširší využití filmového díla v digitálním prostředí a umožnit nejen lepší a dlouhodobou archivaci filmových děl jako součásti kulturního dědictví státu ale i širší obchodní využití filmových děl v digitálním prostředí (internet, video, on demand) i využití filmových děl pro účely vzdělávací a výzkumné apod. Digitální záznam filmu umožňuje i nasazení technických prostředků k zabezpečení filmů proti pirátskému užití a toto vše ve svém důsledku zvýší i autorské odměny tvůrců filmových děl, resp. jejich dědiců. Digitalizace starých filmů je velmi finančně a technicky náročný proces, který se neobejde bez podpory státu a dalších institucí a sponzorů a který vyžaduje přiměřené právní jistoty ve vztahu k tvůrcům filmových děl.

Podle názoru Asociace producentů v audiovizí (dále jen APA) není k samotné digitalizaci filmu zapotřebí získat svolení od režiséra filmu jako autora audiovizuálního díla (a ani od kameramana, jako autora díla audiovizuální užitého) resp. dědiců jejich autorských práv u nežijících tvůrců za předpokladu, že digitalizací filmu nedochází ke změnám či jinému zásahu do filmového díla ve smyslu § 11 odst. 3 autorského zákona ve vazbě na § 12 odst. 1 autorského zákona (takovým zásahem do díla by byla např. kolorizace černobílých filmů, zásadně odlišná barevnost výsledné vizuální složky digitálního záznamu filmu ve srovnání s původní barevností originální kombinované kopie filmu atd.).

APA ve svém názoru vychází i z celosvětové praxe národních filmových archivů a národních profesních asociací filmových tvůrců jinde ve světě. Na vyžádání je možno předložit příklady řešení procesu digitalizace ve vztahu k tvůrcům v jiných zemích.

Pořizování rozmnoženin filmu v digitální podobě jako součást majetkového práva autora je pak způsobem užití díla, ke kterému je zapotřebí získat svolení od majitelů práv, pokud autorský zákon pro určité typy rozmnožování děl nestanoví výjimky či výhrady z práva na rozmnožování díla (např. knihovny, muzea, archivy). Svolení k rozmnožování filmového díla ve všech formátech je již obsaženo v individuálních smlouvách i v celé řadě hromadných licenčních smluv uzavíraných při výkonu kolektivní správy majetkových práv s nositeli práv výrobců zvukově obrazových záznamů (NFA, Státní fond kinematografie a navazujících distribučních smluv). Digitalizovaná kopie filmu není totéž jako digitalizovaná kniha nebo digitalizovaný obraz či fotografie, kde může převedením díla na digitální záznam dojít k zásahu do nedotknutelnosti díla, určeného autorem díla při jeho vzniku ke zveřejnění v určité autorem vytvořené podobě a formátu.

Proces digitalizace filmů by mohl velmi zkomplikovat postup prosazovaný kolektivním správcem DILIA, podle kterého je digitalizace filmu zásahem do díla vždy (dochází ke „změně díla“) a vyžaduje u dosud chráněných filmových děl svolení od majitelů práv (žijících autorů nebo jejich dědiců). Tento názor vytváří velkou právní nejistotu pro další kroky v procesu digitalizace a může celý proces zablokovat.

Asociace producentů v audiovizí se domnívá, že pro další postup digitalizace by bylo vhodné, aby profesní asociace FITES, ARAS a AČK se ztotožnily s výše uvedeným názorem APA a aby podpořily stávající snahy o postupnou digitalizaci stěžejních děl české kinematografie.

APA navrhuje, aby FITES a ARAS schválili následující postup diskutovaný na schůzce zástupců APA, ARAS a FITES letos v červenci 2011, který by umožnil zapojení režisérů a kameramanů digitalizovaných filmových děl.

a) vytvoření standardů pro digitalizaci připravuje pracovní skupina složená ze zástupců Asociace českých kameramanů ve spolupráci s Národním filmovým archivem a FAMU v návaznosti na materiál

DIGITALIZACE ČESKÝCH FILMOVÝCH DĚL - NÁVRH KONCEPCE, vypracovaný Pracovní skupinou při Filmové radě pro Ministerstvo kultury ČR leden 2010

b) zavedení informační povinnosti vůči tvůrcům filmu a dědicům - o záměru digitalizace konkrétního filmu by měli být informováni vždy jeho tvůrci – režisér a kameraman (případně u nežijících tvůrců i jejich dědicové, pokud by se chtěli tohoto procesu zúčastnit, zapojení dědiců, kteří z titulu své profese k filmovým dílům nemají žádný vztah je potřeba ještě zvážit) a měla by jim být nabídnuta možnost se na tomto procesu podílet jako součást týmu s tím, že by v rámci schváleného technologického postupu a přijatých standardů digitalizace v roli placených konzultantů by sami mohli (za obvyklou odměnu) napomáhat co nejdříve převodu filmových děl do digitální podoby i s ohledem na skutečnost, že se tehdejší technologie a kvalita negativního filmového materiálu a uchovávaných rozmnoženin filmu mohla v čase měnit výslednou podobu filmu (např. ztráta původní barevnosti a jiné změny původních materiálů) a o výsledné podobě digitálního záznamu by tak mohly vzniknout nejasnosti.

sepsal JUDr. Vladimír Kroupa, listopad 2011